

УДК 330.5 (330.3)

Антонюк К. І.¹,

Щербанюк А.К.²

¹ д-р. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-210м НУ «Запорізька політехніка»

ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сучасний стан економіки України обумовлює наявність значної кількості загроз, вплив яких лише посилюється в умовах перманентно

турбулентного зовнішнього, в тому числі глобального середовища. Так, за результатами аудиту економіки України (2019–2020 рр.) [1], виявлено порушення і недоліки на загальну суму 625,1 млрд грн. Розуміння природи встановлених показників сприятиме більш виваженому обґрунтуванню напрямів та механізмів розвитку нашої держави.

Природньо-виробничий потенціал. Аналіз економіки показав, що непослідовна державна політика завадила використати повною мірою природний, географічний, людський та технологічний потенціали. Ціна чорнозему зазнала п'ятикратного зниження через мораторій на землю. Лише 36 % розвіданих родовищ корисних копалин розробляються, що провокує імпортозалежність від США та втрату 10 млрд доларів. Україна експортує переважно продукцію первинної деревообробки, недовикористовуючи наявний потенціал меблевої промисловості. Аквакультурний потенціал використовується лише на 25 %, а гідроенергетичний – на 62 %. Різним ступенем зношеності характеризуються 90 % доріг загального користування, більшість активів залізниці, 64 % енергоблоків ТЕС, 92% енергоблоків та 80% 15 реакторів АЕС, 60–70 % електричних мереж. Промисловість суттєво деградувала, чимало загальноприйнятих механізмів стимулювання економічного розвитку були дискредитовані, а нові конкурентоздатні стимули для міжнародних інвестицій – не створені [2].

Людські ресурси. Несприятливе економічне середовище призвело до скорочення населення на 10 млн осіб починаючи з 1991 року. Розмір української діаспори коливається від 8,2 (за консервативною оцінкою) до 20 млн осіб (за оптимістичною оцінкою). Трудові мігранти створюють закордоном більше 27 млрд дол. США валової доданої вартості. Частка повернутих через перекази коштів становить лише 15,68 млрд дол. США [2].

Інвестиційний та експортний потенціали. Рівень прямих інвестицій, залучених в Україну у 2019 році становив 5,8 млрд дол США, що на п'ять разів нижче за отримані приватні грошові перекази. Для прикладу, у Польщі відношення прямих інвестицій до переказів становило 246 % за той же рік. На рівень іноземних інвестицій вплинула нестабільна політика Уряду та відсутність довгострокового бачення розвитку держави. Ризиковість інвестицій відображають кредитні рейтинги S&P Global Ratings. Україна має рейтинг «В», що є найнижчим в регіоні [1].

Економічна позиція України в світі. Рівень приросту ВВП в Україні з 1996 по 2019 рік досягав лише 3,6 % за середнього європейського показника 6 %. Крім того, українська економіка вразливіша до економічних шоків. Як наслідок з плином часу різниця у добробуті українців та громадян центральної Європи значна (понад 5,2 рази). За ВВП на одну особу Україна на 122 місці в світі. За даними рейтингів, таких як Розвиток освіти, Розвиток інновацій та Легкість ведення бізнесу, Україна посідає відносно високі позиції (37, 45, 64 місце

відповідно). Також гарний результат країна показує у рівнях доступності освіти та розвитку інновацій. Але існує суттєве відставання в показниках Верховенство права та Сприяння корупції [3].

5. Урядова політика. Політична співпраця України сфокусована на ключових партнерах – ЄС, сусідніх державах та Північній Америці. Що стосується експорту, то незважаючи на високий нереалізований потенціал України в регіонах Китаю, Африки та Індії, відсутня системна політика розвитку за цими напрямками. За період 2016–2019 років уряд виділив такі стратегічні цілі: економічне зростання, розвиток людського капіталу, ефективне управління в державному секторі, зменшення корупції та верховенство права, покращення оборони. Наразі більшість державних реформ є незавершеними. Пенсійна реформа за роки незалежності так і не перейшла на рівень накопичувального загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що є загрозливим для «старіючого» населення, чутливого до інфляційних та валютних ризиків. Реформа системи охорони здоров'я відстрочилася через коронакризу та неготовність закладів до впровадження нової моделі фінансування.

Незавершеними також залишаються реформи: освіти, будівельної галузі, житлово-комунального господарства, енергетичного сектору, правосуддя та правоохоронних органів. Таким чином, якби Україна ефективно використовувала наявні ресурси з моменту здобуття незалежності, то посіла б в рейтингах місця поряд з країнами-сусідами, рівень доходів вже сьогодні у країні був би вищим на 70–130 %. Після закінчення ключових реформ у попередні роки, ВВП на одну особу в Україні міг би становити до 9 тис. дол. США/особу. За даними публікації «Аудит української економіки», сумарний ефект від реалізації потенціалу України може досягнути більше 1 трлн дол. США за наступні 10 років [4].

Тому для вирішення проблеми неефективного використання наявних ресурсів необхідне підвищення добробуту населення в Україні та ефективна економічна політика. З досвіду попередніх дій уряду вже зрозуміло, що прямі виплати населенню не підвищують рівень благополуччя громадян. Дійсно дієвим інструментом є створення кардинально інших умов життя через стимулювання економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кабінет міністрів України. Аудит української економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-audit.pdf>

2. Дослідження фінансових надходжень пов'язаних з міграцією, та їхнього впливу на розвиток України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_u_krayini.pdf

3. Пирог, О.В. Економічний розвиток національного господарства України: особливості та моделі в умовах постіндустріального суспільства : монографія [Текст] / О. В. Пирог ; М-во освіти і науки України, нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2018. – 336 с.

4. World Economic Outlook 2020, International Monetary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues>